

UM
RUM
E
EINZIA
UM



DIVITIARUM
EVANGELICARUM
FESTIVALIUM

Disquisitio X

PRÆSIDE

CHRISTIANO GUEINZIO

Gymnasii Hallensis

Rectore

Respondente

GOTHOFREDO Nischmann.

Dresdâ-Myso.

In Festivali die Viridium.

A.O.R. cl. Id. III.

HALLIS SAXONUM.

Prelo Hæredum Melchioris

Oelschlegelij.

Dn. W

DIVINARUM
EVANGELICARUM
FESTIVALIUM

Disquisitio X

PRÆVIDE

CHRISTIANO GUEINZIO

Gymnasii Hallensis

Rectore

Responsariorum

GOTTHOFREDO MURPHANNO

Dreſdæ M. D. C. C. C.

In Pſſionis die

M. D. C. C. C. M. C. C.

HALLIS SAXONUM.

Prolo Horodum Melchioris

Oſſebiegij.



ANALYSIS
EVANGELII

IN DIE
VIRIDIUM,
de lotionem pedum.

Johan. 13, à v. 1. usq. ad 18.

PRÆLUDIUM.

Egitur in Arca fœderis,
supra quam DEUS peculiari
gratiosa presentia modo in medio
Cherubim habitabat Exod. 25,
22. inter tria fuisse etiam tabulas Decalogi,
Hebr. 9, 4. Per quas denotatur potissimum di-
lectio, quæ est legis impletio, Rom. 13, 10. Et ad
hanc etiam respexit ubi jam Aaronico & Le-
vitico sacerdotio finem imponere voluit Chri-
stus: nam uti Eucharistia constituit fidem, ita
lotio pedum commendat dilectionem. De qua
uberius in ipso textu Evangelico.

S

THESIS

T H E S I S I.

In quo habetur tum illius narratio, ubi iterum declaratio, quæ est circumstantiarum generalis consideratio v. i. In quo directè est temporis denotatio, communiter: ante festum autem Pascha. Ubi conjunctio de autem non tam connectit hanc historiam cum precedentibus, quàm novæ inchoationi inservit: unde & Latinus interpres eam omisit. Denotatur verò dies proximus ante festum Pascha, uti Luc. 11, 38. *καὶ τὸ ἀπὸ 158* tempus quod proximè & immediate prandium antecedit. Et quamvis reliqui Evangelistæ dicant primo die azymorum, cum iam cum discipulis pascha manducasset, hanc lotionem susceptam esse, Matth. 26, 17. Marci 14, 12. Lucæ 22, 7. variæq; sint propterea interpretationes, tamen intelligendum est Iohannē loqui non de Christi, sed de Iudeorum paschate; ut sit sensus, quòd pridie illius diei, quo Iudæi suum Pascha celebrabant, Christus hoc fecerit; quia verisimile est Evangelistam popularem loquendi consuetudinem hinc secutum esse, juxta quam illa dies vocabatur Pascha, quæ Iudæi publico & communi consensu Pascha celebrabant; illa verò nondum advenerat, sed proxima erat, cum Christus Apostolis pedes lavaret. Deindè lotio pedum

pedum non ante Christum cenantem, sed intra ipsum diem facta est; siquidem Iudaei inchoabant diem à vespera, lotio autem facta est post vesperam. Tertiò, ita solet Iohannes loqui etiam alibi. Sic c. 19. 14. diem, in qua Christus crucifixus est, vocat *παρασκευα*, sed Iudeorum; uti ipse explicat v. 35. in hoc cap. Ut ita finit à cenà non tantum paschali & legali, quae stando fiebat, sed etiam communi seu vulgari, à qua Christus surrexit, ante sacramentalem sit hoc peractum, uti ex sequentibus patebit. Ut discamus temporis rationem accuratè observandam esse propter S. Scripturae conciliationem.

2. Specialiter: sciens Iesus quòd venisset hora ipsius. Per quam intelligitur tempus passioni & morti Christi aeterno Dei consilio constitutum. Unde emphaticè vocatur Christi hora, Joh. 17, 1. & c. 8, 20. Non solum ratione objecti, sed etiam causae efficientis: quia Christus juxta divinam suam naturam unà cum Patre & Spiritu Sancto hanc horam sive tempus constituerat. Vocatur autem hora non solum propter propinquitatem, cum Christus circa horam nostram 8. pedum lotionem peregisset, circa 9. exivit ex urbe in montem: sed etiam propter brevitatem, quia pas-

*sio Christi illa solennior non duravit integrum
 diem naturalem; unde & Psal. 110. v. ult. me-
 taphoricè dicitur torrens. Nec sine causa no-
 men Iesu additur, quia passio & mors Christi
 verè est salutaris mundo; & cum sciverit, vo-
 luntariè propter eà passus colligitur. Hinc, sic
 Chrylost. serm. 5. in quinta feria passionis.
 qui futura predicere potuit, potuit & cavere.
 Ignaros adversa preveniunt, non scientes. Pati
 autem voluit quia sponte locum, ubi patere-
 tur, ascendit. Ergò quòd volens moritur, non
 casus est, sed potestas. quod etiam declarat Jo-
 han. 10. 17 ubi inquit: potestatem habeo po-
 nendi animam. Quibus addit August. cont.
 Maxim. Arrian. lib. 3. 14. his quid intelligi
 voluit nisi se non fuisse moriturum, nisi ipse
 voluisset? Ut discamus etiam voluntariò præ-
 stare nostrum officium. Hinc Aug. in Psal. 34.
 conc. 2. Dominus voluntate passus est, nos ne-
 cessitate; ille miseratione, nos conditione. Pro-
 inde ejus voluntaria passio, nostra est necessar-
 ia consolatio; ut, quando fortè talia perpeti-
 mur, intueamur caput nostrum, ut ejus exem-
 plo commoniti dicamus nobis; si ille. quid nos?
 quemadmodum ille, ita & nos. Simulq; note-
 mus omnibus esse horam definitam & deter-
 minatam, uti nascendi, ita & moriendi, Eccl.*

3, 2. Siraci. 17, 2. Job. 14 & Pſal. 139, 15. Non
autem Stoicâ neceſſitate, ſed divina voluntate.
Itaq; habet Auguſt. epiſt. 132. ad Victor. non
multum curandum eſt de iſ, qui neceſſario
morituri ſunt, quid accidat, ſi moriantur, ſed
quò moriendo ire cogantur.

3. Et indirecte cauſæ allegatio, quæ vel
exterior impulſiva, ratione modi: ut trans-
iret. Per quam vocem videtur Evangeliſta re-
ſpicere ad præcedentem vocem paſchatos: Pa-
ſcha enim transitum ſignificat: Tacite igitur
innuit Paſcha legale fuiſſe typum immolatio-
nis. Alias triplex memoratur transitus à
Moſe. 1. Angeli percufforis. 2. Per mare ru-
brum. 3. Ex Agypto in deſertum, & ex de-
ſerto in terram promiſſionis. Triplex iſte trans-
itus præfiguravit iſtum transitum, quem Chri-
ſtus per mortem ſuam inſtauravit: quia non
ſolum ipſe ex miſeria in gloriam, ex labore ad
quietem, ex calamitate in felicitatem trans-
iit; ſed etiam paſſione & morte nobis hoc pe-
perit. Ut diſcamus mortem nihil aliud eſſe
quàm transitum, Joh. 5 24.

4. Et ratione termini à quo: ex hoc
mundo. Quemadmodum enim per nativita-
tem ſuam Chriſtus in hunc mundum venit, ita
per mortem, reſurrectionem & aſcenſionem

ex hoc mundo transiit, uti illud ipsum uberius probatur, Phil. 2, 6. 7. 8. & seqq. Ut discamus prius statum humilitatis & exinanitionis subeundum esse.

5. Et ratione termini ad quem: ad patrem. Dum consedit ad dexteram Patris in caelis, Hebr. 8, 1. Atq; ita ex ignominia ad gloriam. Propterea passio & mors fuit transitus initium; adscensio & sessio ad dextram. **D E I** ejusdem complementum. Ut discamus post ignominiam sequi gloriam, post miseriam letitiam.

6. Vel interior, absolute ab objecto: diligens suos. Per quos intelliguntur Apostoli, cum quibus paschalem caenam manducabat, ac quibus pedum lotionem, & exaerisias administrationem & valedictoria concione dilectionem suam demonstrare satagebat, Illi igitur dicuntur sui seu proprii ratione electionis ad Apostolatam, Marc. 3, 13. Joh. 6, 7. Et ratione familiaris conversationis & convictus. Uti Christus paulo post explicat, v, 18. & Matt. 26, 23. Chrylost. hom. 69. in Johan. propterea etiam vocat suos secundum familiaritatis rationem: & dati erant Apostoli à Patre ipsi ad custodiendum Joh. 17, 12. erant ipsi praereliquis familiares & amici, Joh. 15, 13 informabantur in ipsius schola de mysteriis regni caelestis,

stis, ablegati jam dum erant ad predicandum Evangelium & dono miraculorum ab ipso donati, destinati ad predicandum. Merito igitur peculiari quadam ratione dicuntur Christi proprii. Ut discamus nos quidem omnes, potissimum tamen electos, dici Christi, sed precipue tamen Apostolos.

7. Et à subjecto: in hoc mundo. Quo exprimitur quasi causa, propter quam suos Apostolos dilexerit, quia erant in loco miserrarum & calamitatum, expositi mundi odiis & variis periculis. Est ergò tacita quedam advertentia, dum Christi hora jam aderat ut ex mundo transiret, Apostoli adhuc aliquantum in mundo relinquendi, velut oves in medio luporum, Matth. 10, 16. Ut discamus dum in terris nos vivimus, nos adhuc semper in mundo esse.

8. Respective à constantia amoris: in finē dilexit eos. Sicut enim elegit eos ante jacta mundi fundamenta Eph. 1, 4. Ita etiam ad finē usq; dilexit. h. e. semper, uti habet Chrysost. hom. 69. Per quam dilectionem intelliguntur peculiaria beneficia, dum vocavit ad apostolatam, in societatem admisit, in schola sua informavit, de necessariis ipsis prospexit, Luc. 22,

35. adversus hostium insidias protexit Joh. 13.
17. Unde Cyrill lib. 9. cap. 2. in Johan. Illud
mibi dicere videtur Evangelista perfectam
erga suos dilectionem ostendit: finis enim rei est
perfectio, quae tum demum ultimam suam per-
fectionem nanciscitur, quando ultimum suum
finem asequitur. Nihil enim omisso, habet
Chrysost. in hunc locum, quod vehementer
amantem deceret. Sed cur non a principio hoc
fecit? Majora posterius reservat, ut eorum in-
se charitatem auget, hortareturq; ut futura
mala animo forti subirent. Ut discamus Chri-
stum amare non tantum affectualiter & ver-
baliter, sed etiam actualiter, modo sumus quem-
admodum & Apostoli ipsius.

9. Specialis determinatio. v. 2. In quo-
rum de circumstantia respectu facti: &
coenâ factâ. Nempè communi: ut sit sensus
Christum hoc suscepisse in ultimâ, quam cum
Apostolis egit, coenâ, non legali, quia illa a san-
ctibus celebrata, è prescripto legis, quod non
tantum ad primum Pascha pertinuit, sed etiam
sequentibus temporibus observatum, uti & à
Christo: & quia coena legalis comedenda fuit
festinanter. Ergò non potuit per lotionem pe-
dum interrumpi, uti monet Rupert. lib. II.
in Joh. Neq; potest intelligi coena sacramen-
talis.

nalis, quia post peractam pedum lotionem Christus dicitur iterum accubuisse v. 12. sed post coenam vulgarem, ut ita secundum Bernh. ferm. de coena Dom. per poenitentiam à sordibus peccatorum mundari oportere significetur, qui sacramento dignè & fructuose uti velint, unde etiam dicitur *ἡρώμενος δείπνως*, i. e. cum coena esset peracta, uti & Syrus vertit, & appellatio etiam ipsa arguit, quia coena legalis propriè vocatur Pascha.

10. Respectu personæ, quoad causam proximam externam, efficientem: cum Diabolus. Ut qui omnis est mali autor & voluntatis divinae perversor.

11. Quoad internam, tum formalem: jam immisisset. Per extremam depravationem voluntatis, non corporaliter, sed spiritualiter, uti habet August. tract. 54. in Joh. non per aurem, sed per cogitationem. Ut discamus pravis suggestionibus, quæ sunt ignita Diaboli jacula, Eph. 6, 16. extinguere & nullum locum iis dare. Suggestere enim quidem Diabolus potest, sed cogere non potest.

12. Tum materiale: in cor Judæ Iscariotæ. Cor enim, uti est omnium actionum vitalium principium, ita etiam moralium, cui reliqua membra obediunt, Matth. 15, 19. Inde

huic fonti venenum suum serpens infernalis
 instillare nititur, & potissimum ejus cor aggre-
 ditur, qui proditor est, qui avarus est. Antea
 quidem confessor erat. Et subintelligitur vox fi-
 lii, quam Syrus expressè addidit, quia fuit fi-
 lius Simonis, ut colligi potest ex Joh. 6, 71. &
 cap. 12, 4. & cap. 13, 26. ubi Judæ nomen alio
 casu ponitur quàm Simonis. Iscariotes verò
 vocatur, ut distinguatur ab altero Judæ, qui
 Jacobi, sive Lebbaeus, & cognomento Thaddæus
 dictus est, Matth. 10, 3. Marc. 3, 18. Luc. 6, 16.
 Quod nomen vel sortitus est ab oppido Judæ,
 יִשְׁכָּרְיֹתָי Jos. 15, 25. Jerem. 48, 23. Amos 2, 2.
 vel ab eventu, quod mercedem ob proditionem
 acceperit יִשְׁכָּרְיֹתָי ex Zach. 11, 22. Act. 1, 18.

13. Et remotam : ut ipsum traderet.
 Seu proderet. Ut discamus veram peccati cau-
 sam, non Deum, sed Diabolum esse, ut qui pri-
 mum introduxit in mundum peccatum &
 mortem, Sap. 2, 24. 1. Joh. 3, 8. qui pater men-
 dacii, Joh. 8, 44. seductor, 2. Corinth. 11, 3.
 operator, Ephes. 2, 2. Unde Ambros. lib. 6. in
 Luc. c. 8. impulsor peccati Diabolus est, impul-
 sor mundus, impulsor homo.

14. Et causæ demonstratio v. 3. In quo-
 rum subjectum : sciens autem Iesus. Quæ
 verba non tam circumstantiam temporis signi-
 ficant,

ficant, quàm persona dignitatem commendant. Ut discamus eò magis commendare Christi dilectionem, dum se, quamvis omnia sciverit & habuerit, ad eò demiserit.

15. Tum objectum ratione potestatis: quod omnia dedit ei Pater in manus. Hoc est, potestatem infinitam in omnes creaturas, uti & alibi locorum ita vocatur, Matth. 28, 18. Luc. 22, 69. Dan. 7, 14. Ephes. 1, 20. Ut discamus & per naturam esse verum Deum Christum, quoniam omnia habet; & per communicationem idiomatum etiam humanam naturam omnia possidere.

16. Et respectu humanitatis, quoad incarnationem: & quod à Deo exivit. Hoc est veram humanam naturam assumpsit is, qui exivit à Deo aeterna generatione.

17. Et quoad exaltationem: & ad Deum vaderet. Id est per passionem & mortem in gloriam Patris intraret, sexvi forma deposita. Unde Augustin. à Deo exivit, & ad Deum rediit; per humilitatem à Deo exivit, & per victoriam resurrectionis ad Deum rediit.

18. Tum est præparatio v. 4. In quo gestus: surgit à cœna. Videlicet communi & vulgari esui paschalis agni subjungi solitâ: nam
illa

illa à stantibus celebrata. Ideoq; alia fuit, quæ ad finem quidem perducta, sed nondum iam mensa remota: unde dicitur cum cœna esset peracta, quia Christus sacramentalem cœnam instituere & celebrare constituerat. Hinc etiã post lotionem iterum accubuit, & intinctæ buccelle oblatione Iudam proditorem manifestavit, uti habet August. de consens. Evang. c. 1. uti & patet ex v. 26. hujus cap. Et Christus sacramentum corporis & sanguinis sui instituit comedentibus illis, Matth. 26, 21. Marc. 14, 21. licet mensæ lautitius nihil magis repugnet, quàm iisdem manibus, quibus cibum capis, aliorum pedes contrectare. inde Theophyl. inquit eminentiam esse humilitatis. Non enim ante cœnam lavat, sed postquam omnes recubuisse surgit solus ipse, illis recumbentibus; surgit verò à mensa, habet Simon de Cass. lib. 13. veteris Paschatis, ut ostenderet non sedendum amplius in mensa Mosaica, sed ad Evangelicam residendum.

19. Et habitus per remotionem: & ponit vestimenta. Seu deponit, uti simplex pro composito usurpatur etiam Ioh. 10, 11. & 11, 34. Non verò omnia vestimenta posuit sed exteriora & summa, uti Ioh. 19, 23. tæ iucæna Christi distinguuntur à tunica interiore, quam

quam *χιτώνα* Evangelista vocat, quæ inconsu-
 tilis à summo usq; ad imū fuit, Luc. 19, 36. Sic
 & discipuli dicuntur τὰ ἰμώτια pullo imposu-
 isse, Matth. 21, 7. Constatq; ex Plutarcho in
 Camillo Græcos vocasse τὸ ἰμώτιον illud vesti-
 mentum: ut commodius ministerium lotionis
 perageret, & servili modo & habitu id presta-
 ret. Vt discamus ipsum velle tanquam dome-
 sticum & familiarem nobiscum manere.

20. Et per positionem: & accipiens
 linteum, præcinxit seipsum. Ut hac in parte
 servilem 1. habitum in servili ministerio pera-
 gendo exprimeret; linteum enim, quâ voce La-
 tinâ etiam Græci usi, adhibebant servi, uti ha-
 bet Sueton. lib. 4. c. 26. Deinde ne interiorem
 tunicam sordidaret. 3. ut pedes discipulorum
 illo ipso extergeret. 4. ut mystice significaret, se
 ideò humanam naturam induisse velut linte-
 um, ut à peccatorum sordibus nos purgaret,
 uti Simon de Cass. lib. 13. habet: præcingit se
 linteo Doming ad nitiditatem sui. & in abster-
 sione abluendorum, ut sic alios lavet aut tergat,
 ne seipsum commaculet. Vigilent qui præsumt,
 ut taliter alios adjuvent, ne seipsos periculis
 peccatorum exponant, ne dum alios abluunt
 aut terguunt, ipsi turpentur: cū detrimento ani-
 mæ salutisq; periculo aliorum utilitatibus nul-
 lus intendat.

21. Consequens est ipsa præstatio v. 5.
 In quo ante lotionem tùm modus: deindè
 injicit aquam in pelvim. *Hoc est, infundit.*
Potuisset quidem Christus præcipere, ut mini-
strorum vel discipulorum quis aquam affer-
ret, sed noluit, 1. ut humilitatem & charitatem
suam eò magis ostenderet 2. Ut doceret, quo-
modo & nos cum omni alacritate ministrare
oporteat; uti habet Theophyl.

22. Et effectus: & cœpit lavare pedes
 discipulorum. Cyprian. ser. de lotione pe-
 dum inquit: *ex humilitate in genua coram*
discipulis procubuit. Lavit verò omnium
discipulorum, tùm tandem venit ad Petrum,
& uti habet Chrysoft. hom. 69. in loh. namq̃
à Juda initium lotionis factum. Ut &
hac ratione, quod Euthym. habet, nobis ex-
emplum præberet, quo eodem modo erga ini-
micos nos geramus.

23. Post lotionem: & extergere lin-
 teo, quo erat præcinctus. Ideoq̃ non solum
 lavit, aut lavandi propositum habuit, sed etiam
 absterxit. *Quem ergo factum hoc non tolleret?*
habet Chrysoft. hom. 70. in loh. quam te-
meritatem, quam non deprimeret elationem?
Qui sedet super Cherubim proditoris pedes la-
vit. Tu homo terra & pulvis efferris & intu-
mescis?

*nescis? Discam9 itaq3, humilitatem charitatis
certæ concordiaq3, fundamentum in humili
animo esse solere, habet Cyrill. lib. 9. c. 3. in
Iohan.*

24. Et facti illius explicatio; ubi disce-
ptatio levior, estque tum Petri recusatio
v. 6. In quo occasio quoad tempus: Venit
ergo ad Simonem Petrum. Non ergo à Petro
initium lotionis fecit, sed forsan ultimò, uti
etiam testatur Ambros. lib. 3. c. 1. de sacram.
& Origen. tom. 32. in Iohan. ut qui neminem
preterire voluit. Hac in parte imitatus est pe-
ritos medicos, qui cum multos habeant egrotos,
ab illis sanandi initium faciunt, qui omnium
gravissimè laborant. Non itaq3, primatum
constituit cum primas in lotionem non habuerit.

35. Et quoad causam: & dicit ei ille.
Nempè Petrus, ut qui solus sese opposuit. Vti
alias etiam pra cæteris lapsus est, & erravit.

26. Et interrogatio, continens com-
pellationem: Domine. Syrus reddidit, Do-
mine mi, quippe est Fili9 Dei vivèntis, Matt. 16,
16. Ioh 6, 69. Rex regum, & Dominus domi-
nantium, Apocal. 17, 14. & 19, 16. Dominus
gloria, 1. Corinth. 2, 7. speciosissimus Psal. 45, 3.
splendor gloriae paterna, Coloss. 1, 15. Heb 1, 3.

27. Et quæstioen: tu mihi lavas pedes?

Qua-

Quasi indigno, quasi seruo, qui sum homo peccator, Luc. 5, 8. Et si Iohannes, quo non surrexit maior, Matth. 11, 11. se non dignum estimavit, ut solvat corrigiam calceamenti tui, Ioh. 1, 27. quanto minus me estimare possim propter operis vilitatem: pedum enim lotio est abiectum & servile ministerium, 1. Sam. 25, 41. & propter manuum Christi dignitatem, in quas pater omnia dedit, Ioh. 3, 35. Vnde Theophyl. in hunc locum: Vide, verba Petri quam habeant emphasin. Tu lavas pedes meos, quibus cæcis oculos aperuisti, quibus leprosos mundaisti, quibus mortuos suscitasti? Ut discamus reverentiam exhibere ei, cui debetur.

28. Tūm est Christi declaratio v. 7. ab effectibus: In quo causa: respondit Iesus, & dixit ei. Ut rectè informaret & probaret se aliò respicere, non ad nudam illam lotionem. Ut discamus nullam esse occasionem præmittendam rectè informandi.

29. Et forma de præterito: id quod ego facio tu nescis modò. Nempe vel ratione causæ impulsivæ, quod Petrus nō intelligat, quā causā Christus permotus, cur pedes lavet; vel ratione causæ finalis: quod Petrus nō intelligat mysterium. Ignorantia ergò ipsum arguit. Atque uti in verbis Petri, tu mihi, ἐμψαοῖς, ita quoque

quoque in his verbis; Tu creatura & homo,
nescis quid ego creator faciam. Ut discamus
naturam mysteria ignorare.

30. Et de futuro: Scies autem posthæc.
Ab utili persuadere conatur, quasi dicat co-
gnosces postea, quod hinc sequatur emolumen-
tum, quod doctrine exemplum, uti habet
Chrysoft. Unde Simon de Cass. nostrum
est semper obedire, semper autem scire non spe-
dat ad nos, neque omnia nosse; penes Deum est
precipere nobis, penes nos obediendi necessitas.
Offeramus ergo membra nostra serva iustitia.
Rom. 6, 19.

31. Gravior replicatio, ubi conjunctim
utriusque communicatio, v. g. tum Petri
negatio: dicit ei Petrus, non lavabis pedes
meos in æternum. Ita in concepta semel
negativa immobilis perstat, & per cœnaculum,
velut insensatus, quod habet Augustin. serm.
28. ad frat. in eremo. discurrens exclamat.
Non lavabis mihi pedes in æternum, h. e. nun-
quam hoc patiar: hoc quippe in æternum non
fit, quod nunquam fit. Debuisset quidem, ceu
nomen cluit, obediens esse auditor, sed Petrus
est, i. e. dura petra.

32. Et Christi comminatio ab effectu
detrimentofo, quoad antecedens: respon-
dit

T

dit

dit ei Jesus; si non laverō te. *Quia respicit ad spiritualem & internam potissimum ablu- tionem; non enim dicit si non laverō pedes, sed te. Et quia corporalis non erat adeo neces- saria.*

33. Et Consequens: Non habes par- tem mecum. *Id est non habes consortium, a- micitiam, & familiaritatem 2. Corinth. 6, 15. Voluitque Christus hac comminatione uti, ut vehementem Petri recusationem vehementi impetu, velut clavum clavo, repelleret, & osten- deret divinis præceptis nos debere obsequium præstare; & ut eo fortius animum Petri ad o- bedientiam flecteret. Ut discamus non tantum blandis, verum etiam severis utendum in e- mendando vocibus.*

34. Distinctim: & est tum Petri postu- latio. v. 9. in quo de infimo per concessio- nem: dicit ei Simon Petrus: Domine non pedes meos tantum. *Atq; sic fit Petrus etiam Simon h. e. obediens, dum ex animo ipsum appellat Dominum: ut sic recusatio, non ex inobediencia, sed ex reverentia, amore & observantia erga Christum profecta vide- atur.*

35. Et de summo, per petitionem: sed & manus & caput. *Nec enim tantum*
vult

vult affectuum sensum qualitatis, qui in rebus terrenis obambulat, lavari, sed etiam animam ut inferiorem, per quam vacant manus vite activa, ita superiorem per quam adheret DEO ad contemplationem rerum supernarum. Atque sic plus, quam Christus voluit, petit; nec in antea semel concepto proposito persistit. Quasi diceret: si tanta erumna non loto impendet, non solum pedes, sed totum afferam corpus, ut horribile detrimentum effugiam, habet Cyrillus lib. 9. cap. 6. in Johann. Tu autem ad hoc factum non nihil fructus hinc tibi collige, exemploque tibi Petrum propone: qui etsi dixerit; non laveris mihi pedes in aeternum; cedit tamen confestim majori, nec pertinaciter contendit, sed cito se poenituisse ostendit. Caveamus igitur, quantum fieri potest, ne temerario casu verba afferamus: Sed si quid (homines enim sumus) exciderit, etiam si probe dictum, videretur, quum tamen aliud melius appareat, non contendamus, sed quam primum, quod melius est, amplectamur: prestat enim verbis solummodo peccare, quam magnarum, etiam rerum detrimentum habere. Plus enim peccat quis servando quam promittendo. Unde Euthym. in cap. 14. Matth. temere jurasse non oportet, quia tamen incircumspecte

jurasti, melius erat pejerare: è duobus namq̄ malis levius est eligendum. Ubi sine majori peccato aliquis evadere non potest minus peccatum, faciat illud, quod minus, ne incurrat peccatum majus.

36. Et Christi tum limitatio v. 10. in quo universaliter per assertionem: dicit ei Jesus: lotus non opus habet, quàm pedes lavari. Ita lotionem corporalem ad spiritua-lem accomodat, & non Judaicam aquæ lotionem, sed opificii intelligit purgationem, habet Chrysoft. sumta Metaphora à ritu Judaico quoad epulas accedentes pedes denuò lavabant, qui prius toto corpore loti erant.

37. Et per rationem: sed est mundus totus. Quia per baptismum, quò respexit Christus, à peccatorum sordibus Christi sanguine ablutus, dum nulla in ipso condemnatio Rom. 8, 1. & per baptismum plenariam omnium peccatorum remissionem consecutus.

38. Specialiter: Et vos estis mundi, sed non omnes. Siquidem Et h. l. ponitur pro autem, vel quod magis congruit pro Et quidem; unde Syrus reddidit per etiam. Dicuntur verò mundi respectu baptismi; non enim defuit illis, inquit Augustin, epist. 108. ad Seleucian. baptisandi ministerio, ut haberet baptisatos servos, per quos cæteros baptisaret,
bapti-

qui non defuit illis in humilitatis ministerio, quando ipsis pedes lavit. An verò ipse, an verò Johannes baptisaverit, uti vult Tertullianus libro de baptis. parum interest: sufficit baptizatos esse. Quia alias recusassent consiliū Dei, non suscipientes baptismum à Deo in N. Testamēto institutum. Luc. 7, 30. Chrysostr. & Euthym. addunt ex Joh. 15, 3. mundos propter sermonē. Omnes verò non sunt mundi, quia uti habetur seq. versu, excipiendus erat proditor Judas: & addita est hac exceptio ut ostenderetur non de corporali sed spiritali lotionē ipsum hactenus locutum fuisse: siquidē corporaliter Judas erat lotus, sed spiritaliter nō erat lotus, quia spiritaliter nō erat mundus, & ut tacite perstringeret Judae malitiam, ipsumq; hortaretur ut à pessimo proposito recederet.

30. Tū ratio. v. ii. in quo tum est ejus allegatio: sciebat enim tradentem. Apostolos Christi adhuc latebat proditorius. Iudae animus, sed Christo erat notus, quia uti sciebat quod venisset hora; ita quoque sciebat, quisnam ipsum proditurus esset. Loquitur autem Evangelista in presenti, tum quia apud Hebraeos usitatum poni presens pro paulo post futuro Matt. 5, 46. Luc. 13, 32. tum quia Iudas jam dudum pactum cum pontificibus inierat Matth. 26, 14. Marc. 14, v. 10. Luc. 22, 3. Ut

discamus Christi divinitatem, qui sine ullo externo indicio noverat in corde latentem Iudae proditionem.

40. Et ejusdem recapitulatio : propter hoc dixit non omnes mundi estis. Nimirum spiritualiter; Neq³, tamen voluit Iudae proditionem in apertam producere lucem, dum non dicit, vos mundi estis praeter Iudam, sed non omnes. Ut conscientiam proditoris magis pungeret & ad meliorem animum revocaret. Ut discamus occulta delicta tacite perstringere primum, non publice & coram omnibus ea arguere.

41. Applicatio : & ibi est tum attestatio vers. 12. In quo gestus quoad facta, ubi tempus: Postquam ergo lavit pedes eorum. Ut doceret neminem illotis manibus ac pedibus sacra adire debere. Unde etiam in V. Testamento sacerdotes & Levitae obituri munia manus & pedes laverunt Exod. 30, 19. Et Cantic. 5, 3. Dicit sponsa Christi lavi pedes meos. Iude Gregor. lib. 19. moral. c. 10. unde & Apostolorum pedes loti sunt ut à quolibet pravo contagio in ipsa lotionem contracto quasi à quodam in itinere contracto pulvere mundarentur, simulq³, ut monerentur ministros purgandis aliorum sordibus à Deo esse deputatos,

tos, secundum etiam factum Pauli 1. Corinth. 9, 23. Et unà doceret, quod, si velimus sacrà cœnâ uti, nos preparare & abluere debeamus. Unde Anshelm. corpus & sanguinem discipulis suis in Cœna mystica tradens Dominus eorum pedes humiliter lavit, docens sacrosancta mysteria mundis operibus & pia mentis humilitate celebranda esse. Id quod fit per pœnitentiam.

42. Et modus, quoad habitum: Et recepit vestimenta sua. Nempe superiora, quæ ante lotionem reposuerat. Vbi in Græco simplex ἐλαβες pro composito ponitur. Ut discamus quod ministri Ecclesiæ exemplo Christi post actus humilitatis resumere debeant vestimentum auctoritatis, h. e. ita se gerere, ne se prostituant.

43. Quoad situm: recumbens iterum. Ideoq; ista lotio est facta ante cœnæ Sacramentalis institutionem, dum iterum recubuit. Ut doceret post peractum lotionis opus alia peragenda esse, & quidem non stando, uti cœna Paschalis celebranda, sed accumbendo, ut futuram in altera vita gloriam per metaphoram monstraret.

44. Quoad dicta per interrogationem: dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Cum enim Petrus lotionem admittere recusaret,

ret, Christus ipse dixerat: Quod ego facio tu nescis, scies autem postea. Ideoq; promissi memor non Petrum solum, sed etiam reliquos Apostolos de lotionem informat. Non autem querit Christus ex ignorantia, quia non erat ei opus Joh. 2, 25. querere, quia noverat occultas cogitationes Joh. 16, 19. Sed ut prepararet illos ad audientiam: Neque enim somnolentos, sed attentos, non somniculosos, sed industrios & studiosos postulat auditores: ut si ex filiali obedientia ipsius verba observemus, mysteria fidei intelligamus; simulq; discamus Christi ad docendum promptitudinem: non enim expectat, donec discipuli querant, sed prevenit ipsorum interrogationem Joh. 16, 19.

45. Tum est dissertatio, cujus propositio per confirmationem à personæ Christi dignitate & majestate. v. 13 In quo appellatio: Vos vocatis me, Magister & Domine. Per imitationem enim repetit titulos: quasi diceret vos compellendo me his utimini vocabulis: Magister ac Domine. Magister est ratione informationis. Marc. 4, 33. & 9, 38. Dominus est ratione directionis, superioritatis, uti vocatur Matth. 8, 25. & c. 16. v. 22. Quippe est unus noster Magister ac Dominus.

46. Et ejusdem comprobatio: Et pulchre

chrè dicitis, Sum etenim. Siquidem Christo non erat propositum κατὰ δόκην, sed κατὰ ἀλήθειαν argumentum formare. Res enim ipsa requirebat, ut non solo nomine, sed in rei veritate Magister ac Dominus diceretur: vid. Chrylost. homil. 60. in Joh. Cum sermonem eorum inducit, eos ad invidiam adducit: cum verò introductum eorum ab ipsis confirmat, eum minimè suspectum facit. Unde καλῶς ponitur hoc loco pro ἀληθείᾳ, uti & usurpatur Matth. 15, 7. Marc. 7, 6. Joh. 4, 17. Neq̄, tamen arrogantia suspicionem incurrit, quando de se ipso dicit quod sit Magister ac Dominus, cum fuerit veritatis cœlestis manifestatio. Unde Augustin. in Johan. inquit; ille qui super omnia est, quantumcunq̄, se laudet, cum se extollit excelsus, non potest dici arrogans DEUS &c. Nobis subjacere utile est illi celsitudini; nobis servire utile est veritati. Quod se Dominum dicit, non illi vitium, sed nobis verè vitium. Ut discamus Christum esse Magistrum ratione sapientie in institutione, Dominum ratione potentie in miraculorum operatione. Semper ergò expendam⁹ illa nomina, vocam⁹ illum Dominum, ergò ipsi serviamus; vocamus Magistrum, ergò verbis ejus fidem habeamus.

47. Et per subsumtionem; tum à fa-

Et si necessitate sumpto argumento v. 14. in quo antecedens: si ergò lavi vestros pedes Dominus & Magister. Est argumentum à minus probabili ad majus probabile. Minus probabile est Dominum servis, Magistrum discipulis pedes lavare. Quod humile officium prestitit, ut nos informaret de humilitate. Inde Chrysoft. hom. 70. ubi nunc sunt qui conser vos despicunt? Ubi qui honores expetunt. Ipse natura erat Dominus, nos servi, neq; id recusavit; quem non fastum hoc tolleret? quam non deprimeret elationem? qui sedet super Cherubin proditoris pedes lavit, tu homo habitans in terris intumescis.

48. Et consequens: Et vos debetis invicem lavare pedes. Hoc est magis probabile est vos debere invicem lavare; uti & Syrus illud reddidit. Quamvis expressè demandet, dum non in arbitrio nostro relictum an velimus, sed obstricti sumus. Et conversatio Magistri, habet Leo Magn. c. 6. forma esse debet discipuli. Serviam ergò invicem nobis propter Dei præceptum Matth. 5. 45. Ecce enim ipse genibus flexis Dominus servo consummata humilitatis obtulit famulatum, uti loquitur Maxim. ferm. de lotion. ped. Quis non debet erubescere servus, si facere iubetur, quod prius fecit Dominus, Cyprian. de ablut. pedum.

49. Et

49. Et ab exempli conformitate v. 15. In quo in genere: exemplum enim dedi vobis. Dum non tantum per Scripturam & vivam vocem, sed etiam per factum informare voluit partim quoad rem, partim quoad modum. Tota enim, habet August. Christi vita morum disciplina fuit. Satellites voluptatum divitias appetebant, pauper esse voluit; honoribus & imperiis inhiabant, Rex fieri noluit: quippe, uti ait Bernh. hom. 61. in Cant. Christi doctrina est regula prudentie, ejus misericordia est opus justitie, ejus vita exemplum temperantiae.

50. In specie: ut quemadmodum ego fecis & vos faciatis. Sicq; ὑπογραμμών, quod proprie significat exemplar scriptiois, prescriptum proponit. Non quidem secundum aequalitatem, sed secundum possibilitatem, qua non ratione redemptionis, ratione praedicationis, sed ratione actionis & institutionis. Nam omnis actio Christi est nostra institutio, non autem statim nostra imitatio.

51. Et ab objecti qualitate v. 16. In quo praemittitur asseveratio: Amen, Amen dico vobis. Qua asseveratione utitur, quoniam in praxi per quam difficile est illud, quod verbis nos verum esse facemur, factis exprimere.

52. Et

52. Et colligitur ex relatis tum quoad
 servum: Non est servus major Domino suo
Ita majorem ponit in genere. Ut discam q̄ Chri-
stum etiam rationes adhibere Philosophicas, &
ex probabilibus concludere.

53. Et quoad legatum: Apostolus non
 est major eō qui legavit ipsum. *Vbi Apосто-*
lus idem est, quod Legatus; qui negotii ferendi
gratia aliquò ablegatus cum certis mandatis.
Vt discamus officium nostrum considerare,
neq̄, propter officium sumere spiritum.

54. Conclusio continet argumentū ex
 præmii largitate ab effectu v. 17. In quo an-
 tecedēs: si hæc noveritis. *Quasi diceret: scitis*
equidem quod servus non sit major Domino,
nec legatq̄ legante, sed rectè scire debetis: neq̄,
enim nostra fides est ignorantia.

55. Consequens: Beati eritis, si fece-
 ritis ea. *Siquidem non sufficit solūm scire, sed*
necesse est etiam facere: non propter operis me-
ritum, sed ex fide, quæ facit verè Deum, timen-
tes & credentes, humiles & erga proximum
officiosos. Non ergò constituit causam beatitu-
dinis dilectionem aut humilitatem, sed signum
& proprietatem describit, quia vera fides non
est à praxi separata. Matth. 7, 21. Luc. 12, 47.
Vnde Gregor. homil. 10. in Evang. Probatio
dilectionis est exhibitio operis. Inde Bernhard.
 ferm.

serm. 1. de modo bene vivendi ad sororem:
*Ille verè beatus est qui rectè credit, & rectè cre-
 dendo bene vivit, & bene vivendo fidem rectè
 custodit. Frustra enim sibi de sola fide blandi-
 tur, qui bonis operibus non ornatur. Oportet
 itaq; non solum dici, sed & esse Christianos,
 habet Ignatius epist. 3. ad Magnesium.*

N O T A.

Mittit aquam in pelvium) considera
*humilitatem Christi; ut discas eti-
 am debita officia prestare ex humilitate.*

Venit ad Petrum) Considera Chri-
*stum nullum præterire; ut discas
 omnibus inservire.*

Exemplum dedi) Considera Chri-
*stum omnia nostri causa fecisse; ut di-
 scas alius etiam bono præire exemplo.*

C A S U S.

An omnium factorum reddenda sit ratio
 interroganti?

Videtur 1. Quia monet Petrus ut rati-
*onem reddamus cuilibet poscenti spei,
 quæ in nobis, 1. Petr. 3, 15.*

2. Quia uti est anima legis ratio l. 39.
*ff. d. LL. arg. l. cum pater §. dulcissimis
 ff. de Legat. 2. Rolan. à valle q. 4. n. 1.
 de ju-*

de jure dotiū Massa Galef. l. 1. de exerc.
jurispr. n. 44. ita etiā factorū colligitur.

3. Oldendorpius assert 2. in
fine arbitratur semper rationes senten-
tie inseri quem debere. Quemadmo-
dum enim moneta non signata ab omni-
bus habetur suspecta, ita sententia l. ele-
ganter §. qui reprobos ff. de pignorac.
actio l. qui testam ff. de excusat. tutor.
Et c. judicet 8. q. 7. dicitur, quo iudex
juxta leges ac jura pronunciet, statutis ju-
ris obtemperet, non indulgeat propriae vo-
luntati, et obsequatur legibus, non adver-
setur, examinet causae merita non mutet.

4. Cic. l. de natura Deorum. non pro-
bare soleo id, quod de Pythagoreis accipi-
mus, de quibus ferunt, si quid affirma-
rent in disputando, cum ex iis quaeretur
quare id ita esset, responderet aliter: Ipse
dixit: Inde Doctori nihil alleganti non
creditur Roland. à valle volum 2. conf.
1. n. 187. Silva Conf. 25. n. 28.

Nō videtur, 1. quia Christ 9 inquit hic: qua-
re ego hoc faciam ignoras, scies autē postea.

2. Quia & iudex suae pronunciationis
rationem reddere non cogitur c. sicut X.
de

de senten. & re re jud. in summa ff. de
 re judi. Decian. c. 15. n. 26. in Apol.
 cont. Alciat. *exprimendoq; fatuus cen-*
setur. Franc. Vivius lib. 1. com. opin.
 vers. *Judex non tenetur. Ut qui vir*
bonus l. 4. §. 1. ff. fam. ercis. l. 137. §. cum
ita ff. de V. O. Menoch. arb. jud. l. n. 10.
quē & ideo, quod viri boni officio incumbit
futurū opinamur. l. 2. C. de offic. civil.
jud. Menoch. l. 2. de persum. 67. n. 1.

3. *Ad longam facti speciem lectus sic*
tantum duobus verbis respondet: respondi
debere. l. in codicillis in fin. ff. de ann.
legat in l. liberto §. filium cod. tit. l.
penult. §. penult. ff. de legat. 3. Sic &
Scavola l. 44. ff. de recept. arbit. l. plu-
res, ff. de rebus dubiis. Lucius §. pe-
nult. ff. de legat. 3. l. 122. §. 4. ff. de V.
Ob. Paul. Castren. cōs. 434. & Specula-
tor tit. de requisit consil. vers. prorsus
auditis. Et dicit Pacis Scala l. 3. de cons.
sapient. 20. quod consultor decisivè lo-
quens non teneatur rationes exprimere.
 A sin. in praxi judicii §. 25. n. 1. Maria
 Corat. l. 2. com. opin. t. 9. cas. 27. n. 129.
 Decian. volum. 3. cons. 60. n. 1.

4. *Consilia celandanda sunt* Hipp. à col-
libus in pr. c. 27. Bocet. lib. 1. de bell.
c. 25. n. 14. unde Marcellus dixit: *combura-*
ram tunicam meam, si eam consiliis meis
gnarum cognovero. Val. Max. lib. 7. c. 4.
etiam ita dixisse Mauritium Electorem
legitur And. Rey. à Naglovi de conf. q.
83. apud Keckerm.

Ad rationes contrarias: 1. Fall. secundū
quid, si salgilli ꝑ poscat & ejus interest nosse.

Ad 2. Fall. conf. In se est ratio ani-
ma legis; sed non sequitur ergò statim alle-
ganda & revelanda cuivis.

Ad 3. Fall. secundūm quid: ubi postulatur
causa & prodest poscenti. Et iudex si ea ob-
servat, etiam contra rationem non facit: in-
terim non sequitur: ergo tenetur allegare.

Ad 4. Fall. iterum cause: aliud est
in informatione, ubi rationes in contrari-
um pugnant, aliud in actione à superiore
suscepta. Unde & illud Docteri non alle-
ganti nihil creditur, si contra rationem &
leges facere probatur. Alias in infinitū pro-
ducerētur lites, nisi pregnātor sit ratio &
aliud svadeat, ubi dubitatur de æquitate.



Exemplo quicumq³ suo docet, utilis ille,
Alter ab exemplo sugat ut inde modū.
Paschatos ante diem, sic & cum venerat hora
Mortis, dilexit Christus, ut antè suos.
Ac cœnâ sumtâ Satanas suggesserat istud
Juda, quò Dominum proderet ipse suum.
Conscijs at Jesus Patrem sibi cuncta dedisse,
Ac exisse Deo, rursus adire Deum.
Ac cœnâ surgit sua vestimenta q³ ponit,
Mantili lumbos cinxit & inde suos.
Et pelvi commissit aquam cœpit q³ lavare
Discipulis, lotos tersit & ipse, pedes.
Vexit ut ad Petrum Simonem: Numnè lavabis
O Iesu, dixit, Tu mihi quaso pedes?
Respondit Iesus; facio quid, nescius ejus
Es nunc, at poteris postmodò scire tamen.
Petrus, in eternum, dicit, me nolo lavari;
At Iesus, nisi Te laverò, nullus eris.
Tum contra Petrus: Annè pedes solūmodò, Iesu?
Ipsè lava q³ manus! Ipsè lava q³ pedes!
Iesus: quis q³ pedes lotus, na sufficit: ipse
Est totus mundus, non tamen omnis, ait.
Noverat is quoniã quis, eū qui proderet, esset.
Propter id hoc: omnis non mihi mundus, ait.
Inde pedes postquam lavit vestem q³ recepit,
Ob quamnam causam fecerit ista, refert.
Addit:

*Addit: me solitine vocare subinde magistrum
Ac Dominum? Na sum. dicitis inde bene!
Ergo pedes vestros lavi, licet ipse magister:
Vos aliis etiam, queso, lavate pedes.
Exemplum vobis dedi faciatis, ut ipse,
Et vos, sint factis congrua vestra meis.
Ac erit officiosus amor simul utilis omni
Vester, & exemplum fugitis inde meus.
Talia NITZSCHMANNUS repetit. Sed fugat &
Utilis is suctus gratus eritq; Deo. (ipso!*

testatur GUEINZIUS.

✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻
T R O C H Æ U S.

Purpurantes nō palustri pullulant arundine
Cypridos floresq; squilla crescit haur amara
raco,

Frugiperda nec salicta poma Media ferunt:
Hoc idem Natura mater tale veriverbum
Tū dedit, NITZSCHMANNE, docto quod Pa-
rente sis satus.

Nam velut cicada vitis frande pendet aestib;,
Atq; cœli nocte rores imbibit superfluos,
Usq; plena dum rigavit ora iam strepentina;
Compar ac à GUEINZIANO sugis ore mellea
Dona, queis Apollo sparsit GUEINZIANA tem-
pora,

Nec prius contentus horū, quin bibas & ebrius.
Sic tibi ~~fatis~~ NITZSCHMANNE plura suge
dona mellea.

GEORGI CHRISTOPH. Dockhornl.

02 A 572
(1/2)

ULB Halle 3
003 808 483



1017

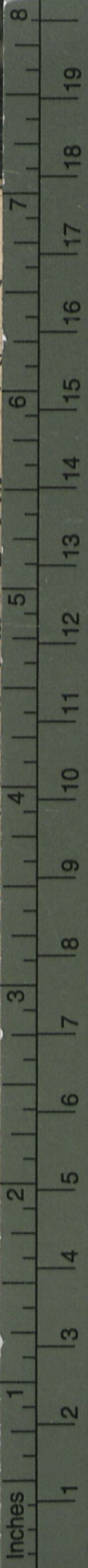
EVANG.

CHRIST

HALL

Q2 C





B.I.G.

Farbkarte #13



ITIARUM
ELICARUM
IVALIUM

quisitio X
PRÆSIDE
NO GUEINZIO
nastii Hallensis
Rectore
spondente
EDO Nischmann.
esdâ-Myso.
ali die Viridium.
R. cl. Ic. III.
S SAXONUM.
redum Melchioris
Delschlegely.

Dn. U

